

ФРОНТИР

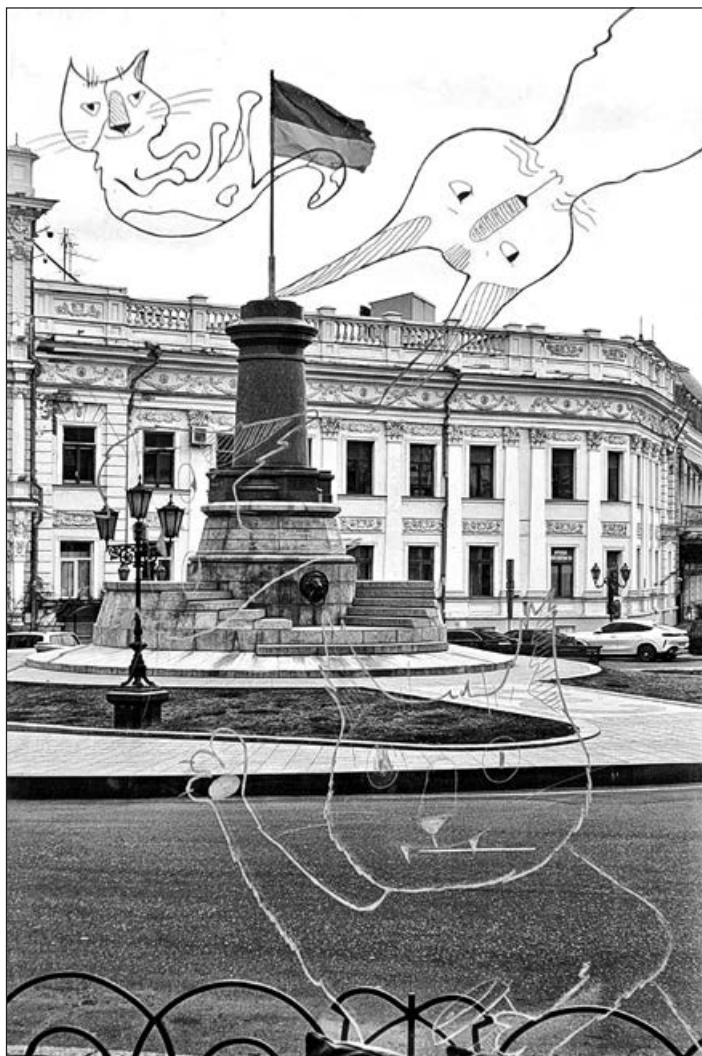
ОЛЕКСАНДР КРАСОВИЦЬКИЙ

**ДРУГИЙ РІК
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО
СПРОТИВУ**

НОТАТКИ ВИДАВЦЯ

Харків
«ФОЛІО»
2024

Розділ 1
Зима 2023 року

367 день від початку активних бойових дій на Півночі та на Півдні

Факти та коментарі

1. Досвід організації постачання західної зброї Україні доводить, що загальна мета в нас спільна, але методи — різні. З квітня по липень тривав активний наступ російської армії в Луганській області з фактичною перевагою ворога в артилерії в 10–15, а іноді й у 25 разів. Це був один з найстрашніших періодів війни, коли після перемоги українців на Півночі росіяни перекинули всю свою вогневу міць на Донбас; коли знищували килимовими артилерійськими обстрілами цілі міста; коли ворог буквально йшов по випаленій землі, щоденно просуваючись на 500–1000 м штучно створеної пустелі. Саме в цей час відбувалось постачання артилерії стандартів НАТО та «хаймарсів». Не повільно, ні, просто в звичному для розвинутих країн Заходу темпі, який враховував і навчання, і складну логістику, але не брав до уваги картини боїв на Сході.

2. Рішення щодо постачання БМП фактично було затверджене в грудні, танків — у січні. Вели-

чезні пароплави йшли Атлантикою, між кабінетами військових країн НАТО почалося активне узгодження деталей, знову ж таки, у звичному режимі. Українські військові навчаються, випереджаючи будь-які графіки, але це не завжди пришвидшує результат. Виявилось, що багато бронетехніки в Європі перебуває не в бойовому стані, система ремонту не забезпечує швидкий сервіс, запаси снарядів не корелюються із ситуацією, яка складається на полі бою. Європа просто не розраховувала брати участь у війні, і тим більше — організовувати воєнні поставки в авральному порядку. Сьогодні, як і на початку літа, потреби українських військових не можуть миттєво закриватися союзниками. Тому, замість використання сучасної техніки для розмінування та наступу на Запоріжжі ЗСУ вимушено, з власними втратами, щоденно перетирають тисячу загарбників, які дістаються наших позицій під Сватовим, Куп'янськом, Кремінною, Бахмутом, Вугледаром. ЗСУ рідко беруть участь в артилерійських дуелях протягом всієї зими, не зачищають дистанційно місця скупчення ворога на Херсонщині та майже не чіпають ворога в Донецькій агломерації. Залишили поки що в спокої і ворога в українському Криму.

3. Днями з'явилися обережні повідомлення про вибухи в глибокому тилу противника: Маріуполі, Харцизьку, Ровеньках. Наразі незрозуміло, якими засобами уражають ворога, але даних про постачання GLSDB та ATACMS поки що немає. Можливо, це перевіряли українську зброю. А може, не всі дані про

постачання ракет були опубліковані вчасно. Цілком ймовірно, що активна позиція британського прем'єра стала початком нового етапу військових поставок — ракет збільшеного, порівняно із сьогоднішніми 70 км, радіуса дії. Саме це може повністю змінити ситуацію на фронті, не залишивши жодного клаптика окупованої території України без можливості створити там окупанту «веселе життя». Збільшення тривалості світлового дня, кількості сонячних годин, потепління за відсутності значних опадів сприяють створенню «вікна можливостей» для наступу вже в березні.

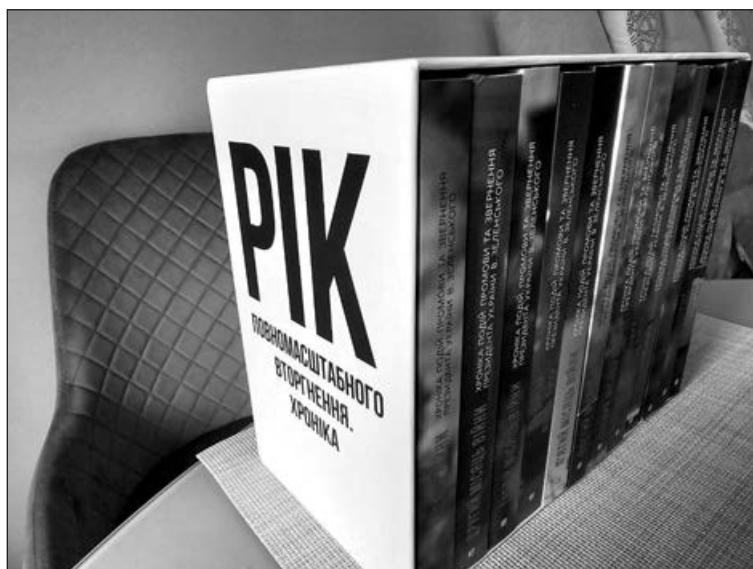
4. Останні пів року російські літаки та гелікоптери майже не наважуються долітати до лінії зіткнення, а в тих випадках, коли це відбувається, часто стають здобиччю мисливців за авіацією. Крім іранських дронів-камікадзе, росіяни все активніше використовують і дрони для розвідки та багаторазові бомбардувальні безпілотники. Це той компонент озброєння, в якому й досі ЗСУ не мають переваги, як і в бронетехніці та артилерії. Саме в цьому компоненті ми маємо отримати перевагу завдяки активізації не тільки волонтерських поставок, а й виробництва українськими підприємцями та постачання з нового пакету підтримки США одразу кількох типів безпілотників: багатоцільового важковаговика Jump 20, камікадзе серйозного рівня Altius-600 і загадкового Cyberlux. Поки що заборонене постачання «сірих орлів», які літають високо та далеко, але впевнений, що це питання часу. Разом з безпілотниками планують

надати різного типу радари, що допоможуть виявити і знищити дрони, які на озброєнні росіян, зроблені переважно з китайських комплектуючих. Війна дронів тільки починається, але, здається, саме це допоможе зачистити небо над лінією зіткнення. Можливо, незабаром наші військові зможуть за будь-якої погоди відслідковувати навіть зірки на погонах російських військових на вулицях Донецька та завдяки найбільш ефективним засобам ураження робитимуть діри в їхньому одязі.

5. Щодня ми отримуємо нові й нові порції «м'якої дезінформації»: то експерти розповідають про початок нового, більшого та міцнішого російського наступу; то американські ЗМІ публікують «витік» про можливу участь Китаю в постачанні зброї; то хтось повідомляє про тисячі «мобіків» на півночі наших кордонів, що можуть піти на Київ уже з 1 березня. Зрозумійте, усі козири з рукава Чахлика вже розіграні, тепер почалося віртуозне застосування краплених карт — те, що росіяни вміють краще за всіх. У Росії немає ніякої зброї «возмездія», немає можливості витягнути зі складів зберігання тисячі танків і БТРів у належному стані. Кожен десяток чергових старих залізьяк дістається фронту все повільніше, і час ешелонів із Сибіру до Донецька та Мелітополя минув. Снаряди, якими продовжують обстрілювати захисників Бахмута та Вугледара, все частіше мають маркування 2023 року, а гарматні стволи в більшості підрозділів непридатні для використання. Рівень офіцерського складу в підрозділах ворога сильно

поступається рівню тих, хто заходив у нашу країну рік тому, а мотивація більшості з них — заховатися та вижити.

6. У чому правий Захід, що ціною життя українців допомагає ЗСУ знищувати військовий потенціал РФ? За кілька місяців єдиним, чим зможе похизуватися російська військова машина, будуть ракети-носії ядерної зброї та каміння, яким беззбройні вагнерівці закидуватимуть наші окопи.

368 день навали

Складні запитання. Диванна аналітика

Є кілька питань, які завжди ставлять тим, кого вважають більш інформованими — представникам влади, військовим, керівникам, старшим друзям. Батьки запитують у дорослих дітей, малі діти — у батьків. Я не є носієм секретів, але давайте проаналізуємо разом. Сьогодні — найскладніше.

1. Перше і головне питання — коли та за яких умов може закінчитися війна в Україні. Ми розуміємо, що війни майже ніколи не завершуються «нічиєю». У фіналі війни можливі два сценарії:

— повний розгром однієї зі сторін з гіпержорсткими умовами перемир'я, що може включати розпад держави та втрату суверенітету переможеного;

— відмова сильнішою стороною від продовження війни через те, що втрати (людські, матеріальні, часові, фінансові, військові тощо) перевищили прийнятний рівень. Цей сценарій можливий, якщо країна воліє залишитися одним зі світових гравців і не втратити рівновагу всередині. Класичним прикладом повного розгрому стала Перша світова вій-

на. Внаслідок післявоєнних рішень та угод Австро-Угорщина припинила існування, а її дві складові частини втратили території та своє етнічне населення. Багато громадян цих країн були вимушені змінити своє місце проживання. Угорщина втратила частину етнічних земель, на яких угорці проживали разом з іншими народами: Трансильванію, яка відійшла Румунії, та частину Чехословаччини. Австрія, яка звикла утримувати свою столицю Відень, за рахунок територій, що стали незалежними державами, опинилася в складному становищі. Три мільйони мешканців міста, котрі не звикли працювати, отримали внаслідок війни не тільки зміну звичного способу життя. У Відні в 1920–22 роках почався такий голод, що лідери країн-переможців були змушені зібрати конференцію, щоб організувати допомогу місту. Османська імперія також перестала існувати. Утворилися нові держави та підмандатні території. Німеччина, яка була головною силою серед центральних держав, що програли війну, втратила 13% власної території і всі зарубіжні колонії. Частину території демілітаризували, а чисельність армії та флоту скоротили. Німеччині заборонили мати підводні човни та військову авіацію. І найголовніше, на неї були накладені фантастичні репарації, яких мало вистачити для відновлення економіки та інфраструктури тих країн, що постраждали. Утворилися нові держави та відновилися ті, що колись існували. Німецькі та австро-угорські території отримали Франція, Польща, Бельгія, Італія, Литва. Чотирнадцять пунктів Президента США Вудро Вільсона не

стали ідеологічною основою для угод, які поставили крапку в повоєнних переговорах. Мир було нав'язано переможцями. Франція мала найбільші побоювання, уряд Клемансо на переговорах зробив усе можливе, щоб німецька економіка не відновилася, армія не могла вести сучасну війну, а народ опинився в перманентних злиднях. Чим це закінчилося — загальновідомо. Значна кількість протестного електорату в Німеччині слабкі лідери країн-переможців, які не реагували на системні порушення угод, призвели до нової, ще більшої війни вже через 19 років після їх підписання.

2. У новій історії є багато прикладів, як великі держави, що, на перший погляд, мали перевагу, програли війни слабшим супротивникам. Спочатку Франція, потім Сполучені Штати пішли з Індокитаю, Китай зупинив війну з В'єтнамом. Радянський Союз запізно вивів свої війська з Афганістану і розпався, нехай і не суто через цю війну, однак вона дала достатній поштовх. США та НАТО замість запланованого технічного виходу з Афганістану зробили це максимально невдало. До чого я веду? Для держави, яка має ядерну зброю та претензії на участь у вирішенні світових проблем, постають й інші завдання, ніж продовження майже світової війни із залученням союзників. Навіть якщо одна людина, психічно травмована розвалом СРСР, цього не розуміє, це очевидно для всієї системи: вона почне дедалі сильніше гальмувати рішення цієї людини, потім і зовсім саботувати їх, а згодом блокувати, або, якщо система

вже повністю отруєна і не працює, — розвалиться разом із державою.

3. Втечі великих держав від великих проблем, безумовно, завжди мають свої особливості. В'єтнам-

ська війна багато років впливає на американське суспільство, ПТСР (постравматичний стресовий розлад. — *Прим. ред.*) тисяч ветеранів відчували не тільки їхні близькі. Результат програної війни вимагав від американських військових підсвідомо шукати можливості вести нові війни та перемагати. Що буде з Росією у випадку визнаної поразки, втечі з поля бою, як це відбулося на Півночі та під Херсоном? Після початку наступу ЗСУ, який ретельно готується не тільки в наших штабах, «картковий будиночок» зруйнується. Чи це спочатку буде лінія 24 лютого, чи тільки Південь — побачимо. Також подивимось на дії росіян після того, як Крим буде накритий вогнем української артилерії та РСЗВ, а відомий міст нарешті стане історією. Путін, багато років маніпулюючи на міжнародній політичній арені, вміє підіймати ставки та створювати своїм супротивникам та оточенню безальтернативні ситуації. Варто розуміти, що це вміння, яке випробуване ще під час виступу в Мюнхені в 2008 р., не є секретом для інших і не має значного впливу. Путін приєднав до складу РФ чотири нові суб'єкти, українці звільнили правий берег Херсонщини — і що? Знайшовся якийсь окремих варіант війни, яким Росія ще більше покарала Україну за «порушення територіальної цілісності»? Чи світові держави сприйняли цю анексію якимось інакше, ніж окупацію цих територій раніше? Тому чергова «червона лінія» «ісконно русского Крима» — це стандартний пункт внутрішнього користування для тих, кого потрібно включити в ще одну порцію окопного м'яса.

4. Які системні проблеми Росії повинні вплинути на закінчення війни? Їх набагато більше, ніж тут перелічено. Ось деякі з них:

- знищення ЗСУ «цвєта» російського офіцерства, підрозділів ВДВ, морської піхоти, гвардійських танкових дивізій, підрозділів спецпризначенців тощо. Суттєве зниження якості кадрового потенціалу військових. Це принципова відмінність Росії від СРСР зразка Другої світової війни;
- бюджетні та економічні проблеми, які нарастають, як снігова куля, а санкції поступово затягують ланцюжок на шиї російської економіки;
- втрата ринків, союзників, агентів впливу по всьому світу;
- тиск насправді великих держав-партнерів: Китаю, Індії, Туреччини;
- майбутні президентські вибори 2024 року, які в тоталітарній державі можуть бути лише тріумфальними. Водночас вони можуть стати початком хвилі справжньої революції, а якою вона буває в Росії — усі пам'ятають;
- російський військовий потенціал вже давно деградував і настільки сильно, що вже немає мови не тільки про паритет з НАТО, а й з Китаєм. Події, які можуть початися найближчим часом у Сирії, Таджикистані, Вірменії, де «велика російська держава» має свої гарнізони, остаточно продемонструють, що значна части-

на зброї та військових уже давно перекинуті в Україну;

- технологічне безсилля, яке в умовах економічних санкцій не дає можливості повноцінно виготовляти ракети, літаки, гелікоптери, стволи для артилерії, зупинило значну частину воєнних виробництв. Постачання зброї та військової техніки здебільшого здійснюється або зі старих запасів, які вже вичерпуються, або прямо з конвеєра. На фронті навіть використовують снаряди, випущені в 2023 році;
- зрозуміло, що Путін зараз не тільки вбиває майбутні покоління росіян, а й руйнує обороноздатність Росії на багато років вперед. Потенціал військової промисловості вмирає разом із ринками для російської нафти та вугілля, зерна та урану, газу й навіть золота.

5. Усе це однозначно впливає на ситуацію, як і кількість відправлених в Росію чорних «м'ясних пакетів». Незважаючи на всі гасла про патріотизм, зазомбованість, страх перед заградзагонами, ті, кого відправляють на смерть, поступово починають це розуміти. І фактор зброї, спрямованої вже на своїх, буде працювати ще більше.

Тепер про питання закінчення війни. Де? Безумовно, на кордоні. Коли? Думаю, південь — після активного наступу навесні, який відбудеться в кілька етапів. Крим, незважаючи на тиск, зокрема, з боку країн НАТО, буде звільнений влітку, максимум восе-

ни. Схід України — унаслідок внутрішніх процесів, що відбудуться в Росії та Білорусі.

Але ці процеси можуть бути настільки швидкими, що випередять удари ЗСУ по Керчі та Севастополю.

Слава Україні!

Розділ 2
Весна 2023 року

388 день широкомасштабного вторгнення

Зовнішньополітичне

1. Рішення суду в Гаазі — це, безумовно, не тільки юридичне, а й політичне рішення. Серед нескінченної кількості злочинів Путіна обрали саме злочини проти дітей. Тим, хто найближчим часом планує відвідати російського лідера, варто замислитись, чи готові вони тиснути руку злочинцеві, якого розшукує Міжнародний кримінальний суд за злочини проти дітей. 122 країни визнають рішення цього суду, зокрема, й Угорщина. Здається, що для Орбана перспектива купити черговий квиток до Москви — вже не така однозначна. А як же буде із зустріччю «двадцятки»? Чи можлива участь Росії навіть у дистанційному форматі? Чи допустять на зустріч Лаврова через накладені на нього санкції? Навряд. І як вдало це було оголошено — перед вихідними, щоб росіяни змогли насолодитися рефлексіями власних можновладців та «експертів», яким байдуже.

2. А чи справді байдуже? Чому ж тоді вони заводять справи на членів міжнародного суду? Саме з цієї причини на Площі Європи біля Київського (!)

вокзалу Москви раптом зникли прапори європейських країн. Можна скільки завгодно не визнавати не тільки суд, а й весь Євросоюз, але що тоді робити з усіма цими віллами у Франції та Іспанії, яхтами, які вже конфісковані урядами Італії та Хорватії? Сьогодні Путін підписав дуже дивний документ, котрий визначає, що отримання російського паспорта автоматично позбавляє українського громадянства. Росія тепер демонструє власне законодавство не тільки вище міжнародного — вона вже намагається нав'язати іншим країнам свої правила документообігу та діловодства в інших країнах. Мабуть, на черзі порядок престолонаслідування в Британії та нарахування податків у США за рішенням Чахлика.

3. До речі, щойно з'ясувалося, що зернову угоду подовжено не на 60 діб, як стверджувала Росія, а на 120, як пропонували українці. На підтвердження своєї позиції російське МЗС надало якісь листи від власних послів у Туреччині та Білорусі, а не текст угоди. Ми розуміємо, наскільки страждає російська економіка без експорту сільгосппродукції, що Чахлик та його підлеглі змушені не тільки надавати можливість працювати портам Одеської області, а й вислуховувати публічні образи через термін цієї угоди від своїх же пропагандистів, обурених втратою обличчя.

4. Індія цього тижня приєдналася до цінової стелі на нафту, Туреччина зупинила обслуговування американських літаків, що належать росіянам (ага,

якраз після підписання зернових угод), британський посол у Казахстані обговорює альтернативний російському напрямку Великий шовковий шлях. І тільки одна маленька горда кавказька країна, 20% території якої окупувала Росія, не тільки приймає десятки тисяч російських «біженців» (мабуть, кожен п'ятий має зв'язки з ФСБ), а й максимально налаштовує торговельні відносини саме з Росією. Крім того, країна отримує прибуток від «паралельного експорту», як обережно називає Росія контрабанду підсанкційних товарів, і підводить своїх громадян до чергової революції.

5. Ситуація змінилася. Чахлика перестали боятися і почали відверто зневажати. Рік поступової «девальвації» Путіна — від члена кола обраних світових лідерів, головного зігрівача Європи, власника яхт та палаців, людини, яка була визнана не тільки журналом «Тайм», а й самим «золотим мільярдом» найвпливовішою у світі, яка пережила при владі кількох американських президентів, — до дрібного злочинця, що цупить гаманці в трамваї. Вороття немає.

392 доба широкомасштабного вторгнення

Диванна аналітика

1. Довгоочікуваний візит другого найвпливовішого політика світу до Чахлика, ноги якого мимоволі витанцьовували румбу, показав, наскільки різні масштаби поставлених завдань. Результатом стала одна, остання перед від'їздом фраза гостя: «Бережіть себе». Ось і все.

2. Росія почала постачати Т-54 і Т-55 — немодернізованих, витягнутих з далеких складів до прилеглої до України території. Перший почав надходити на озброєння в 1946, другий — у 1955 році. Рівень тієї техніки — «деди ваєвалі». Чи працюють у них дизелі — питання риторичне, бо умови зберігання вже всім відомі. Чи снаряди до них перебувають в іншому стані, ніж техніка? Безумовно, як ДОТи вони ще згодяться, але на полі під Вугледаром чи в лісі біля Кремінної — навряд чи. І це на фоні ешелонів з «Бредлі», оснащених бронебійними гарматами.

3. Питання наступу, літаків, далекобійних РСЗВ відійшли в тінь. Чому? Бо над цим, безумовно,

працюють. Днями або найближчими тижнями все остаточно з'ясується. Просто порівняйте, скажімо, Т-55 хоча б зі старим Леопардом-1. Це те ж саме, що порівняти роздягнутого зека з озброєним і навченим бійцем ЗСУ. Порівняйте кількість отриманих боєприпасів (тільки за офіційними даними) з інформацією про кількість використаних. Ви зрозумієте, що різниця — це і є зброя наступу. Погляньте на дані Огук про втрати техніки — і зрозумієте, що так, війна є війна, і ми теж зазнаємо втрат, але співвідношення втрат важкої техніки і далекобійної артилерії — 5, 7, 10 до 1 в різні дні. Кожен день наближає російську армію до того, щоб зустріти наш наступ з тим, з чим вони звикли мати справу — кілками та рогатками.

4. Ще раз про головне: коли і чим повинна закінчитися війна. Коли — тільки тоді, коли останній російський солдат буде знищений на нашій землі; коли ті, хто за лінією кордону на 1 січня 1992 року, не будуть мати сучасної зброї для наземних операцій; і коли ППО України буде здатне захистити не тільки від літаків над нашою територією, крилатих ракет та балістики, а й від того, що наближається до кордонів, зокрема, і до зльотів. Впевнений, у країнах НАТО ці питання вирішені. Математичні розрахунки показують, що темпи поповнення основних озброєнь, включаючи ремонт металобрухту, не компенсують темпи їх знищення, і це призведе до остаточного вичерпання запасів до початку осені. На зарубіжні постачання Росія розраховувати не може, що також добре розуміє «московський гість».

5. Чим війна закінчиться? Тут є кілька аспектів. Головний — Перемогою України. Що буде названо такою Перемогою?

Варіант 1 — виходом на кордони 24 лютого. Це не буде повноцінна перемога, її не приймуть військові, саме до цього варіанту штовхає нас російська пропаганда як тут, так і на Заході.

Варіант 2 — повне звільнення Південного коридору, включаючи Крим, без територій Луганської та Донецької областей і Маріуполя, зайнятих ворогом. Так, на жаль, ця позиція може бути частиною реальності через укріплені лінії оборони ворога та особливості бою в містах. Українці навряд чи підуть на прямий штурм Маріуполя та Донецька.

Варіант 3. У результаті звільнення Криму будуть знищені скрепи, на яких тримається ця влада та її система контролю за населенням. Зникне остання можливість тримати армію на нашій території. Куди підуть ці морально і фізично зношені підрозділи, набрані з людей з далекої провінції? Зрозуміло куди: грабувати столицю. Але це вже не наша справа.

Останній варіант — пов'язаний із розпадом імперії за сценарієм не майже мирного 1991 року, а за сценарієм жажливих 1917–1921 років. «Бажаємо здоров'я» російським можновладцям, які ще залишаться на території Росії. Бережіть себе, як каже «гість».

Зміст

Розділ 1. Зима 2023 року	3
Розділ 2. Весна 2023 року	19
Розділ 3. Літо 2023 року	113
Розділ 4. Осінь 2023 року	229